

Гордана Пајић

КОНЋЕ И УБРАДАЧИ У ЕТНОЛОШКОЈ ЗБИРЦИ НАРОДНОГ МУЗЕЈА ВАЉЕВО

Један од најупечатљивијих одевних предмета Ваљевске Колубаре и Подгорине је конђа, која је заједно с убрадачом чинила оглавље удатих жена. Управо неколико конђи с краја 19. века представља најстарије делове ношње који служе за украшавање главе удатих жена у етнолошкој збирци ваљевског музеја. У овом раду дат је општи опис овог оглавља и каталошки попис.

Кључне речи: *Народни музеј Ваљево, конђа, убрадач, попис*

Традиционално народно одевање ваљевског краја, било је предмет интересовања путописаца, хроничара и уметника, али прву озбиљнију студију *О ваљевској народној ношњи* урадила је Вукосава Н. Вујовић и објавила 1930. године у Гласнику Етнографског музеја у Београду. На њен рад критички се осврнуо први етнолог ваљевског музеја Љубисав Петровић. Његова основна замерка била је да се из поменутог чланка не види каква је ношња била у целини као и границе њене распрострањености. Своја запажања Љубисав Петровић је засновао на теренском раду и констатовао „две варијанте женске ношње“, где за прву варијанту између осталог каже: „У овој варијанти старије женске ношње у Подгорини и Ваљевској Колубари налазе се следећи аљетци: конђа (ову носе само жене, девојке иду или гологлаве или повезују мараму било око главе али чешће око врата), кошуља од белог платна дуга до чланака, јелек или памуклија, појас ткани, бошча са предње стране, кецеља позади (кецељу носи само жена, девојке је не носе), чарапе и опанци“.¹ Према његовом мишљењу друга варијанта има доста сличности и с ношњама суседних области.

¹ Стручни архив Народног музеја Ваљево, Ф – бр. 125, рукописна грађа: Две варијанте женске ношње у ваљевској Подгорини, 1955, 4.

Озбиљнија етнолошка истраживања народног одевања у ваљевском крају уследила су 70-их а допуњена 80-их година 20. века од стране Јасне Бјеладиновић-Јергић. Ово допуњено истраживање *Народна ношња у Ваљевској Колубари*, публиковано је у етнолошкој монографији *Истраживања VI – Ваљевска Колубара* (1990) а ауторка је констатовала да је:

- немогуће пратити одевање овог краја пре 19. века;
- да се може пратити његова еволуција кроз три фазе и то: од средине 19. века до I светског рата, између два светска рата и у периоду после II светског рата до данас;
- да одећа припада широј зони панонског типа али има и елементе граничних области а пре свега динарског подручја.

Како је у теоретском смислу ова тема захваљујући поменутиим радовима доста добро обрађена, овог пута даћемо само неколико основних података који се односе на одевне предмете у етнолошкој збирци ваљевског музеја.

Одевни предмети који су у музеј приспели до 90-их година 20. века музеолошки су обрађени и чини их 248 предмета (мушких и женских хаљетака, обуће и накита). Ови предмети углавном припадају сеоској средини а само мали број је одећа која се носила у граду.

Један од најупечатљивијих делова ношње овог простора је оглавље *конђа* коју су удате жене носиле на глави свакодневно али и у свечаним приликама. У литератури² је забележено да се конђа носила у многим областима северне Србије с мањим локалним карактеристикама о чему је теренску грађу у ваљевском музеју оставио и Љубисав Петровић који каже: „Конђе које у ваљевском крају постоје имају двојако порекло које сугерира њихов изглед, једна је подгорска (тањи растог изгледа) друга је тамнавска (мала)“.³

Конђу чини неколико елемената: дрвени или метални *обруч* чији је пречник на 6 до 10 цм и најчешће је с доње стране подшивен ужом памучном траком. Обруч је избушен по ободу како би се на њег могла ручно ушити тзв. *крпица*, а најчешће је занатске израде и жене су га куповале или мењале за неки други производ.⁴ Поред ових елемената ту су још *ушиватак* (мањи комад платна, направљен као врећица и испуњен остацима разног платна) који се ушива за обруч (у пределу темена) а у њега се убадају украсне игле којима се конђа причвршћује за косу а ту су још и две траке, *кумоши*, направљене најчешће од сомота а ушивене бочно од ушиватка и везују се

² Јасна Бјеладиновић, *Народна ношња у ваљевској Подгорини, Колубари и Тамнави*, ГЕМ 37, Београд 1974, 18.

³ Стручни архив Народног музеја Ваљево, Ф – бр. 44 (Записник бр. 67/27.2.1956) и Ф – 125 (рукописна грађа: Две варијанте женске ношње у ваљевској Подгорини, 1955).

⁴ На предметном картону Инв. бр. 110 – конђа, који је на основу старе картотеке (предмет набавила и у документацију увела етнолог Видосава Милосављевић) ажурирала кустос НМВ Радмила Тешић, стоји: Конђу је носила као удата жена Живоарка Андрић из Котешице. Обруч за конђу добијен је од Цигана за брашно у замену око 1908. године. Конђу је сама комплетирала”.

испод браде. Незаобилазан елемент овог оглавља је и правоугаона марама, *убрадач*, ткан од танког памука са узводима од памука или свиле, који се стављао преко обруча асиметрично. Убрадач се у неколико фалтица скупи на темену и причвршћује за ушиватак а онда се дужим крајем испод браде уоквирује лице.

Конђа је, дакле, била одраз женске вештине украшавања јер су делове конђе ушиватак, крпица и убрадач (које су жене саме израђивале) спајале с обручем и кумошем (који су најчешће били занатски производ). Посебан печат конђи давао је управо убрадач, који су жене саме ткале од танког памука са узводима а понекад и богато украшавале чипком или везом крај којих је био у видном пољу. У свечанијим приликама поред украшених убрадача стављане су различите украсне игле и дукати.

Народни музеј Ваљево у оквиру етнолошке збирке, поседује 13 конђи и 12 убрадача, од којих је 8 комплетирано. Етнолози ваљевског музеја, Видосава Милосављевић и Радмила Тешић, оставиле су исцрпну документацију, захваљујући којој можемо презентовати ове предмете. Као вредна грађа за истраживање овог женског оглавља у ваљевском крају, поред самих предмета који се налазе у етнолошкој збирци је и теренска грађа која се чува у Стручном архиву ваљевског музеја⁵ и старе фотографије⁶, које су настале непосредно пред Први светски рат или у току рата.

Неколико примерака конђи и убрадача с краја 19. века, представљају и најстарије делове ношње у етнолошкој збирци⁷ у ваљевском музеју. На основу документације о њима сазнајемо да је највећи број конђи и убрадача, у музеј приспео у првој деценији постојања музеја (1955–1961. год.), а само је једна набављена 1975. год. Све конђе и убрадачи изузев инв. бр. 185, у музеј су доспели путем откупа а њихова припадност етно-географским целинама Ваљевска Колубара (7) и Подгорина (6), је углавном уједначена, што се може рећи и за материјал од којих су прављене, па је тако 6 конђи с металним обручем а 8 с дрвеним обручем. На основу документације о предметима, музејске архивске грађе и фотографија, сазнајемо да је ово старо женско оглавље у ваљевском крају ношено али и прављено до 30-их година 20. века. Међутим, мали број ових предмета у етнолошкој збирци, на најбољи начин потврђује чињеницу да се у првим деценијама постојања ваљевског музеја, није радило плански на формирању збирке због недостатка стручног кадра.⁸

⁵ СА НМВ Фасцикле: 125, 138/Г.

⁶ Фотографије су инвентарисане у етнолошкој збирци: 56, 91, 375, 376, 849, 851 и 858.

⁷ Ревизијом етнолошке збирке, која је обављена 2005. године, констатовано је да конђа Инв. бр. 56 и убрадач Инв. бр. 105, не постоје више у збирци.

⁸ Гордана В. Марковић, Етнологија у раду Народного музеја Ваљево 1951–2006, Народни музеј Ваљево, Ваљево 2006.

Каталог:**1. КОНЂА** инв. бр. 57, Коњиц, Осечина, Ваљевска Подгорина

Конђа има дрвени обруч, чији је пречник 8 отвора цм, а по ободу су рупице и потплаћен је уском платненом траком с доње стране. У пределу темена, на обручу, причвршћен је „ушиватак“. „Кумош“ је направљен од бордо плиша и украшен је везом с танким гајтанима (бућмом) у боји труле вишње и с цветним украсима (стилизоване лале) а по ивицама је спирално постављен гајтан. На слободне крајеве кумоша пришивене су беле платнене тракице помоћу којих се конђа везивала за косу. Дужина кумоша је 22 цм а ширина 5 цм.

Има убрадач (инв. бр. 58).

Ношена око 1930. год.

Купљена 1957. год. од кафеџије Р. Степановића из Пецке.

2. КОНЂА инв. бр. 59, Попучке, Ваљево, Ваљевска Колубара

Конђа има метални обруч, чији је пречник отвора 5 цм, а по ободу су избушене рупице и потплаћен је уском платненом траком с доње стране. У пределу темена, на обручу, причвршћен је „ушиватак“. На обруч је ушивена тзв. крпица (33 ц 29 цм) од памучног цветно дезенираног платна. Преко крпице ушивена је црна сомотна тракица. „Кумош“, је направљен од црне рипсане траке (дужина 54 цм а ширина 3,5 цм) која је крајевима пришивена за ушиватак и обруч, па се навлачи испод браде. С унутрашње стране кумоша, пришивене су две насрамне траке од плаво-белог памучног платна, које су служиле за везивање конђе за косу.

Има убрадач (инв. бр. 60).

Конђу је из свог рода Кривошија (Попучке), око 1895. год. донела у Попучке Лепосава Јанкићевић.

Купљена је 1956. год. од земљорадника Милутина Пајића из Попучака.

3. КОНЂА инв. бр. 88, Попучке, Ваљево, Ваљевска Колубара

Конђа има метални обруч, чији је пречник отвора 7 цм, а по ободу су избушене рупице и потплаћен је уском платненом траком с доње стране. У пределу темена, на обручу, причвршћен је „ушиватак“. На обруч је ушивена тзв. крпица (44 х 57 цм) од црвеног платна која је једним углом пребачена преко обруча с горње стране и ушивена тако да га сасвим покрива а на ушиватку се набира, тако да остатак крпице слободно пада. Ивицом обода преко крпице нашивена је узана трака од црног сомота. „Кумош“ је направљен од црне плишане траке (дужина 53 цм) која је крајевима причвршћена испод ушиватка. Две кудељне траке пришивене су до кумоша и спуштају се поред образа а служе за везивање конђе за косу.

Има убрадач (инв. бр. 87)

Конђу је носила Јелка Грбић из Попучака око 1885. год.

Купљена је 1956. год. заједно с убрадачем од Милојице Грбића из Попучака.

4. КОНЂА инв. бр. 90, Остружањ, Осечина, Ваљевска Подгорина

Конђа има дрвени обруч, чији је пречник отвора 6,5 цм, а по ободу су рупице и потплаћен је уском платненом траком с доње стране. У пределу темена, на обручу, причвршћен је „ушиватак“ (дужина 8,5 цм). На обруч је ушивена тзв. крпица (68 ц 75 цм) куповна памучна марама, с роза и црвеним штампаним цветовима. Крпица је једним углом пребачена преко обруча с горње стране и ушивена тако да га сасвим покрива а на ушиватку се набира, тако да остатак крпице слободно пада а на предњем делу, који пада испод браде је састављена. Ивицом обода преко крпице нашивена је узана трака од црног сомота. „Кумош“ је направљен од постављене тамно браон плишане траке (дужина 24,5 цм) на чијим се слободним крајевима налазе црвене тракице за везивање конђе испод браде. Две црвене траке пришивене су на средини кумоша и везују се на потиљку за косу. Кумош је украшен везом с танким гајтанима (бућмом) у облику спирала и бобица (стилизована гранчица) а по ивицама је валовито постављен гајтан.

Има убрадач (инв. бр. 89).

Купљена је 1955. год. од Андријане Зелић, домаћице из Остружња.

5. КОНЂА инв. бр. 92, Ребељ, Ваљево, Ваљевска Подгорина

Конђа има дрвени обруч, чији је пречник отвора 8 цм, а по ободу су рупице и потплаћен је уском платненом траком с доње стране. У пределу темена, на обручу, причвршћен је „ушиватак“. На обруч је ушивена тзв. крпица, од мањег комада куповног памучног платна, протканог танким плавим линијама по дужини и ширини. Крпица је једним углом пребачена преко обруча с горње стране и пришивена тако да га сасвим покрива а на ушиватку се набира и незнатно је дужа од њега. „Кумош“ је направљен од црне плишане траке (дужина 25 цм, ширина 3,5 цм) који је причвршћен за обруч а слободни крајеви се спајају металним дугметом.

Има убрадач (инв. бр. 92).

Конђу је носила Трњина Несторовић (80) домаћица из Ребеља. Обруч је доста стар а крпица и убрадач су промењени 1955. год.

Купљена 1956. год. од Трњине Несторовић, домаћице из Остружња.

6. КОНЂА инв. бр. 93, село Мионица, Мионица, Ваљевска Колубара

Конђа има дрвени обруч, чији је пречник отвора 10 цм, а по ободу су рупице и потплаћен је уском платненом траком са доње стране. У пределу темена, на обручу, причвршћен је веома мали „ушиватак“. На обруч је ушивена тзв. крпица, од мањег комада куповног памучног платна протканог танким црним линијама по дужини. Крпица је једним углом пребачена преко обруча с горње стране и пришивена тако да га сасвим покрива а на ушиватку је набрана и мало је дужа од њега. „Кумош“ је направљен од мрке

сукнене траке (дужина 23 цм, ширина 3 цм) који је причвршћен за обруч а слободни крајеви се спајају металном копчом.

Конђу је носила мајка Бојане Качаревић (54) из села Мионице.

Купљена је 1957. год. од Бојане Качаревић из села Мионица.

7. КОНЂА инв. бр. 102, Горић, Ваљево, Ваљевска Колубара

Конђа има метални обруч, чији је пречник отвора 6 цм, а по ободу су избушене рупице и потплаћен је уском платненом траком с доње стране. У пределу темена, на обручу, причвршћен је „ушиватак“, гужвица грубог платна. На обруч је ушивена тзв. крпица, од црвеног куповног памучног платна (50 x 53 цм). Крпица је једним углом пребачена преко обруча с горње стране и ушивена тако да га сасвим покрива а на ушиватку је набрана и слободно пада. Ивицом обода преко крпице пришивена је узана трака од црног сомота. „Кумош“ је направљен од црне плишане траке (дужина 47 цм), причвршћен је крајевима за обруч и навлачи се преко браде. На кумош су причвршћене с две стране, шире беле сатенске траке (кумошчићи) а служиле су за причвршћивање конђе за косу.

Има убрадач (инв. бр. 102).

Купљена је 1955. год. од Руже Јосиповић, домаћице из Горића.

8. КОНЂА инв. бр. 104, Дучић, Мионица, Ваљевска Колубара

Конђа има дрвени обруч, чији је пречник отвора 7 цм, а по ободу су рупице и потплаћен је уском платненом траком с доње стране. У пределу темена, на обручу, причвршћен је „ушиватак“, гужвица грубог платна. На обруч је ушивена тзв. крпица, од белог куповног памучног платна (13 x 33 цм). Крпица је једним углом пребачена преко обруча с горње стране и пришивена тако да га сасвим покрива а на ушиватку је набрана и незнатно је дужа од њега. „Кумош“ је направљен у виду ужих трака од тамно плаве памучне тканине са сивим попречним пругама, машински шивених. Једним крајем траке су причвршћене за обруч а на слободним крајевима су копче помоћу којих се закопчава испод браде.

Прављена је око 1930–1934. год. а носила ју је Милена Остојић из села Дучића, као жена од 60 година.

Купљена је 1958. год. од Вере Остојић, ученице из Ваљева.

9. КОНЂА инв. бр. 110, Котешница, Ваљево, Ваљевска Подгорина

Конђа има дрвени обруч, чији је пречник отвора 6 цм. а по ободу су рупице и потплаћен је уском платненом траком с доње стране. У пределу темена, на обручу, причвршћен је веома мали „ушиватак“. На обруч је ушивена тзв. крпица, од белог куповног памучног платна (неправилног облика). Крпица је једним углом пребачена преко обруча с горње стране и ушивена тако да га сасвим покрива а на ушиватку је набрана. Ивицом обода преко крпице пришивена је узана трака од црног сомота. „Кумош“ је направљен у виду ужих трака од црног плиша (дужина 22 цм, ширина 2,5 цм) а постављене су тамно

плавом чојом, ручно шивене. Траке су ушивене за обруч, бочно од ушиватка а на њих су ушивене памучне траке за везивање конђе за косу. Траке кумоша су спојене и навлаче се преко браде.

Има убрадач (инв. бр. 110).

Конђу је носила као удата жена Живодарка Андрић из Котешице. Обруч је набављен од Цигана у замену за брашно око 1908. год. а сама ју је комплетира

Купљена је 1954. год. од Бошка Андрића из Котешице.

10. КОНЂА инв. бр. 126, Ребељ, Ваљево, Ваљевска Подгорина

Конђа има дрвени обруч, чији је пречник отвора 6 цм, а по ободу су рупице и потплаћен је уском платненом траком с доње стране. У пределу темена, на обручу, причвршћен је „ушиватак“, обавијен око обруча. На оброчу су само остаци мање црвене крпице. „Кумош“ је направљен у виду трака од бордо плиша које су постављене црвеним платном. Украшен је везом с танким гајтанима (бућмом) с цветним украсима по ивицама је валовито постављен гајтан. Траке су крајевима пришивене за обруч, а на слободним крајевима су металне копче за закопчавање испод браде.

Купљена је 1961. год. од Вукашина Алексића из Ребеља.

11. КОНЂА инв. бр. 131, без података

Конђа има дрвени обруч, чији је пречник отвора 9,8 цм, а по ободу су рупице и потплаћен је уском платненом траком с доње стране. У пределу темена, на обручу, причвршћен је „ушиватак“, гужвица грубог платна. „Кумош“ је направљен у виду трака од бордо плиша које су постављене дезенираним (плаве попречне пруге, црвене танке пруге и цветићи) памучним платном а ручно су шивене. Кумош је украшен везом од танког гајтана с цветним украсима (тулипани и двојне волуте) а по ивицама је валовито постављен гајтан. Траке су крајевима пришивене за обруч, а на слободним крајевима су металне копче за закопчавање испод браде.

Нема података о начину набавке.

12. КОНЂА инв. бр. 184, Бачевци, Ваљево, Ваљевска Колубара

Конђа има метални обруч, чији је пречник отвора 6 цм. Доња страна оброча постављена је платном и црном сомотском траком – „начевље“. У пределу темена, на обручу, причвршћен је веома мали „ушиватак“, као гужвица платна. На обруч је пришивена тзв. крпица, од жутог дезенираног, куповног памучног платна (68 x 68 цм). Крпица је једним углом пребачена преко оброча с горње стране и пришивена тако да га сасвим покрива а на ушиватку је набрана и слободно пада али су два бочна крака крпице спојена. Ивицом обода преко крпице пришивена је узана трака од црног сомота. „Кумош“ је направљен у виду трака од црног атласа, чији су крајеви пришивени за обруч и ушиватак а затим се спуштају ивицом отвора (за лице) на крпици, па крајеви слободно падају. На слободне крајеве пришивена је по једна платне-

на трака (различитих боја), која се користи за везивање конђе за косу. Кумош је шивен машински.

Конђу је пре Првог светског рата носила свекрва Грозијане Кићановић из Бачеваца.

Купљена је 1975. год. од Грозијане Кићановић из Бачеваца.

13. КОНЂА инв. бр. 185, Осладић, Ваљево, Ваљевска Подгорина

Конђа има метални обруч, чији је пречник отвора 6 цм. Доња страна обруча постављена је платном. У пределу темена, на обручу, причвршћен је веома мали „ушиватак“, као гужвица платна. На обруч је пришивена тзв. крпица (43 x 24 цм) од шарене свиленасте тканине, фабричке израде. Крпица је једним углом пребачена преко обруча с горње стране и пришивена тако да га сасвим покрива а на ушиватку је набрана и слободно пада. „Кумош“ је направљен у виду плетених трака од браон вуне и с доње стране постављене црвеном дезенираном тканином, које су мало дуже. Постава је на траке пришивена ручно и траке су причвршћене за обруч.

Има убрадач (инв. бр. 185).

Конђу је носила пре Првог светског рата Станка Давидовић.

Поклонио музеју 1977. год. Чедо Давидовић из Осладића.

1. УБРАДАЧ – марама за покривање главе – инв. бр. 41, без података

Бело памучно платно (84 x 82 цм), тано у два нита са уским и широким узводима од свиле који су постављени целом површином по дужини тканине. Ужи крајеви су ручно порубљени.

2. УБРАДАЧ – марама за покривање главе – инв. бр. 55, Попучке, Ваљевска Колубара

Бело свилено платно (42 x 148 цм), тано у два нита са уским и мало ширим узводима, груписаним у три низа по дужини тканине. С једне уже и с једне шире стране, ручно је пришивена памучна куповна чипка а на ужој страни изнад чипке је ажур. Друга ужа страна је само ручно порубљена.

3. УБРАДАЧ – марама за покривање главе – инв. бр. 58, без података

Бело памучно платно (52 x 133 цм), тано у два нита са сасвим уским и мало ширим узводима по целој површини платна. Машински је порубљен с оба краја али је један поруб шири.

4. УБРАДАЧ – марама за покривање главе – инв. бр. 60 (чини целину с конђом инв. бр. 59)

Жућкасто памучно платно (57 x 185 цм) тано у два нита са ширим узводима од дебљих свилених нити. Један крај је украшен белим везом од свиленог белог конца а сасвим по ивици пришивена је бела, уска куповна чипка која је пришивена до половине једне бочне стране а на другој бочној страни пришивена је само на почетку. Други крај је само машински порубљен.

5. УБРАДАЧ – марама за покривање главе – инв. бр. 61, без података

Бело памучно платно (50 x 136 цм), ткино у два нита са узводима груписаним у два низа сасвим уских и мало ширих узвода, који се смењују и постављени су на једној половини платна. По ширини тканине проткан је драп свилени конач у виду ужих и ширих парти. Убрадач је украшен белом куповном чипком која је пришивена дужом страном, наставља се преко уже стране и на другој дужој страни пришивена је само на четвртини дужине.

6. УБРАДАЧ – марама за покривање главе – инв. бр. 87 (чини целину с конђом инв. бр. 88)

Бело платно (53 x 122 цм), ткино у два нита од памука „дваешњака“ са узводима од дебљих памучних нити, груписаних у три вертикалне пруге, од којих је средња најшира. Порубљен је с обе стране.

7. УБРАДАЧ – марама за покривање главе – инв. бр. 89 (чини целину с конђом инв. бр. 90)

Бело памучно платно (63 x 137 цм), ткино у два нита са ужим и ширим узводима од жутог, дебљег свиленог конца. Узводи су груписани у три низа тако да су кроз средину најшири. Од истог свиленог конца, по ширини платна, местимично се понављају уже и шире парте које су при једном крају, нешто гушће. Једна ужа страна је ручно порубљена а друга је подшивена комадом дебљег памучног платна а по ободу је ручно пришивена куповна чипка, која је такође пришивена једном целом дужом страном.

8. УБРАДАЧ – марама за покривање главе – инв. бр. 92 (чини целину с конђом инв. бр. 92)

Бело платно (45 x 95 цм) ткино у два нита од памука „тријешњака“, са сасвим танким и мало ширим узводима, који се местимично понављају по ширини тканине. Оба ужа краја су машински порубљена по ободу.

9. УБРАДАЧ – марама за покривање главе – инв. бр. 102 (чини целину с конђом инв. бр. 102).

Жућкасто памучно платно (36 x 103 цм) ткино у два нита с веома уским и мало ширим узводима од свиле, груписаним у три низа. Једна ужа страна је машински порубљена а друга има шири поруб а по ободу је ручно рађена чипка, која се продужава и једном дужом страном.

10. УБРАДАЧ – марама за покривање главе – инв. бр. 110 (чини целину с конђом инв. бр. 110).

Бело памучно платно (55 x 115 цм) ткино у два нита с веома уским и ширим памучним узводима, груписаним у три низа, тако да су кроз средину најшири. Једна ужа страна је машински порубљена а на другој је знатно шири поруб.

11. УБРАДАЧ – марама за покривање главе – инв. бр. 147, без података Жућкасто памучно платно (37 x 132 cm) с веома уским и ширим узводима од свиленог конца, који се местимично понављају. Оба ужа краја су машински порубљена.

12. УБРАДАЧ – марама за покривање главе – инв. бр. 185 (чини целину с конђом инв. бр. 185).

Бело памучно платно (55 x 137 cm) ткано у два нита с веома уским и ширим памучним узводима, груписаним у три низа. Уже стране су машински порубљене.

Gordana Pajic

HEADBANDS AND HEADSCARVES IN ETHNOLOGICAL COLLECTION OF THE NATIONAL MUSEUM OF VALJEVO

Summary

The ethnological collection of the National Museum in Valjevo includes thirteen headbands (“kondje”) and twelve headscarves (“ubradace”) of which eight are complete, while some are the oldest articles of clothing in the collection. This characteristic headgear of the Valjevo region was worn by married women on daily basis as well as on formal occasions. Headbands and headscarves were synthesis of women’s skills and artisanship.

Конђа са убрадачем, инв. бр. Е 87–88

Конђа, инв. бр. Е 376